

Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama

Ekim - Aralık 2011 | Sayı: 14 | 13 TL

- ▶ Cito Türkiye Genel Dönem Sınavları
- ▶ Türkçe Öğretim Programı'nın Yazma Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi
- ▶ Okul Öncesi Eğitimi Almış Öğrenciler ile Almamış Öğrenciler Arasındaki Farklar

artık biliyorsunuz

- ▶ Cito Türkiye Genel Dönem Sınavları
- ▶ Türkçe Öğretim Programı'nın Yazma Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi
- ▶ Okul Öncesi Eğitimi Almış Öğrenciler ile Almamış Öğrenciler Arasındaki Farklar

artık biliyorsunuz

artık biliyorsunuz

Cito Eğitim Araştırma Ölçme Değerlendirme Danışmanlık ve Ticaret Ltd. Şti. Adına İmtiyaz Sahibi ve

Editör

Ömer Ahmet Konak

Yayın Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Giray Berberoğlu

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Giray Berberoğlu
Prof. Dr. Petek Aşkar
Doç. Dr. Nükhet Demirtaşlı
Doç. Dr. Kutlay Yağmur
Dr. Çiğdem İş Güzel
Dr. Serkan Arıkan
Uzm. Çiğdem Özgen Tuncer
Uzm. Nedim Tokar
Dr. Müfide Çalışkan
Uzm. Pınar Ekinci

Yazı İşleri Koordinatörü

Dr. Müfide Çalışkan

Reklam Bölümü

Mustafa Gemalmaz
Uzm. Arkın Konak

Grafik, Tasarım

Simsoft Bilgisayar Teknolojileri Ltd. Şti.
T: 0312 210 00 46 F: 0 312 210 00 47
www.simsoft.com.tr

Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama Dergisi'nde yer alan makaleler basılamaz, fotokopi vs. yollarla kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, internet ortamında çeşitli dosya formatlarında yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Yönetim Yeri

Cito Türkiye Ofisi
ODTÜ Teknokent
Üniversiteler Mahallesi İhsan Doğramacı Bulvarı
Galyum Blok B 13 06800 Ankara
T: 0312 210 17 67 F: 0312 210 17 68
www.cito.com.tr turkiye@cito.com

Baskı

Bozkar Kağıt Matbaacılık Pazarlama San. Tic. Ltd. Şti.
T: 0312 342 32 17 - 18

Basım Tarihi ve Yeri

Aralık 2011 - Ankara

Kapak Konusu

- ▶ Cito Türkiye Genel Dönem Sınavları
- ▶ Türkçe Öğretim Programı'nın Yazma Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi
- ▶ Okul Öncesi Eğitimi Almış Öğrenciler ile Almamış Öğrenciler Arasındaki Farklar

Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama
Üç ayda bir yayınlanır.
ISSN No: 1309-0526

İÇİNDEKİLER

▶ Cito Türkiye Genel Dönem Sınavları

▶ Türkçe Öğretim Programı'nın Yazma Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi

▶ Okul Öncesi Eğitimi Almış Öğrenciler ile Almamış Öğrenciler Arasındaki Farklar

3 Editörden - On Yıl Sonra Nasıl Bir Eğitim?

Ömer Ahmet Konak

6 Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama Yayın Kurulu

9 Cito Türkiye Genel Dönem Sınavları

Giray Berberoğlu

17 Türkçe Öğretim Programı'nın Yazma Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi

Kutlay Yağmur

33 Okul Öncesi Eğitimi Almış Öğrenciler ile Almamış Öğrenciler Arasındaki Farklar

Şinasi Adıbelli

39 Eğitim Dünyasında Cito

40 Cito Türkiye Genel Müdürü Ulusal Öğretmen Stratejisi Çalıştayı'na Katıldı

40 ÖİS'in Farklılığı

41 Cito Türkiye'nin Gerçekleştirdiği Etkinlikler

42 Cito Türkiye Seminer Günleri 2012 Yılı Ocak Ayının Son Haftasında Ankara ve İstanbul'da Gerçekleşecek

43 "International Test Commission-ITC"nin Düzenlediği 8. ITC Konferansı, 3-5 Temmuz 2012 Tarihleri Arasında Amsterdam'da Gerçekleşecek

44 Özel TEK-DAV Anaokulu

45 Ankara Batıkent Uğur Böcekleri Anaokulu

46 Özel Dünya Koleji

61 Cito Türkiye Tam Zamanlı "Eğitim Danışmanı" Arıyor

Editörden

artık biliyorsunuz

On Yıl Sonra Nasıl Bir Eğitim?

Ömer Ahmet Konak

Bilindiği üzere “zaman” göreceli bir kavramdır. Kullanıldığı bağlama göre “uzun” veya “kısa” olarak değerlendirilir. Örneğin, insan yaşamında, on yıllık bir süre “uzun” kabul edilir. Ama aynı süre toplumlar söz konusu olduğunda ise “kısa” olarak adlandırılır. Dolayısıyla bireylerin geleceklerini planlamaları ile toplumun geleceğini planlamak arasında da farklar bulunur. Eğitimin önemli aktörleri bireylerdir; ancak, eğitimde nitelik artışı toplumsal bir olgudur. Nitelik artışı bireylerin gelişiminin ötesinde kuşakları ilgilendirir. Toplumsal konularda mevcut durumun analiz edilip belirlenmesi, orta ve uzun vadeli hedeflerin saptanması, bu hedeflere ulaşmak için temel politikaların geliştirilmesi ve bu politikaları hayata geçirmek için uygun planların yapılması çok önemlidir. Hedeflerin, politikaların ve planların gerçekçi ve uygulanabilir olması başarıya ulaşmanın ön koşuludur. On yıl sonra eğitimdeki niteliğin bugünden daha iyi olması gerektiği “malûmun ilâmı” kadar açık ve nettir.

Bugünden itibaren gelecek on yıl için bazı tespitlerde bulunmak olasıdır. On yıl sonra, 2021’de, Cumhuriyetin 100. Yılı’na iki yıl kalmış olacak. PISA uygulamaları, 2009 yılından sonra üçüncü kez 2021’de yapılacak. Şu anda 50 yaşın üzerinde olan öğretmenlerin çok büyük bir çoğunluğu ve 40’lı yaşlarında olan öğretmenlerin de bir kısmı emekli olacak. 2021 yılındaki öğretmen adaylarının bir kısmı şu anda ilköğretimin son sınıflarında öğrenim görmektedirler. 2021’de PISA uygulamalarına katılacak öğrenciler ise henüz okul öncesi dönemlerinde bulunmaktadır.

Eğitim kurumlarının 1-2 yıllık kısa vadeli planlar yapması önemlidir; ancak bu kurumların orta ve uzun vadeli planlar

yapmak ve uygulamak yükümlülüğü vardır. Hedef kitle, toplumun geleceğinde söz sahibi olacak kesimdir. Eğitimin temel politikaları mutlaka bilimsel çalışmalardan elde edilen bulgulara dayanmalı, orta ve uzun vadeli unsurlar içermelidir. Eğitimciler görevleri gereği uzun vadeli düşünmek; verdikleri emeğin sonucunu “görememe gerçeğini” ilke olarak kabul etmek durumundadırlar. Başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere ülkemizdeki bütün eğitim kurumları günlük, aylık veya yıllık gibi kısa vadeli planların detaylarında enerji harcamak yerine orta ve uzun vadeli hedeflere yoğunlaşabilmelidirler. Kişilerin değişmesiyle uygulamalarda kopukluğa meydan vermeyecek temel politikaların geliştirilmesine önem verilmelidir. Bu bağlamda, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen “Ulusal

Öğretmen Stratejisi Çalıştayı'nın sonucunda ortaya çıkacak strateji, ülke gerçeklerine hitap etmesi durumunda eğitimin diğer alanları için de örnek teşkil edebilecektir.

Cito Türkiye'nin hedefleri arasında yer alan "2023'te PISA'da İlk 10'da Yer Alan Bir Türkiye!" sloganının, son milletvekili seçimlerinde siyasi partiler tarafından da kullanılması olumlu bir gelişmedir. Bu hedef gerekenlerin yapılması koşuluyla hala ulaşılabilir bir hedeftir. Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama'nın her sayısında yapılması gerekenlerle ilgili olarak bilimsel araştırma sonuçları açıklanmakta, somut çözüm önerileri sunulmaktadır. Bu sayıda da "gereklenen" yapılmasına yönelik önemli yazılar yer almaktadır. Cito Türkiye'nin yeni ürünü Genel Dönem Sınavları (GDS) hakkındaki yazı Prof. Dr. Giray Berberoğlu tarafından kaleme alınmıştır. GDS ile öğretmenlerin omuzlarındaki yükün azaltılacağı düşünülmektedir. Doç. Dr. Kutlay Yağmur'un "yazma öğretimini" konu edinen makalesinin program geliştiricilerin ve öğretmenlerin dikkatini çekeceği muhakkaktır. "Okul Öncesi Eğitimi Almış Öğrenciler ile Almamış Öğrenciler Arasındaki Farklar" adlı yazı ise Merzifon İlçe Millî Eğitim Müdürü Şinasi Adıbelli tarafından kaleme alınmıştır. Böylece, okul öncesi eğitimin önemi bir kez daha kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama'ya giderek artan sayıda atıfta bulunulması, "yapılması gerekenler" konusunda verilen mesajların alındığının bir kanıtı olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, Cito Türkiye Öğrenci İzleme Sistemi (ÖİS) üyesi okullarda bir nitelik artışının olduğuna dair bulgular ortaya çıkmaktadır. Bu bulgular sadece ilgili okullarla paylaşılmaktadır.

Diğer yandan, Cito Türkiye Öğrenci İzleme Sistemi'nin Türkiye'de bir ilk olması ve artık okullarda yaygın bir şekilde uygulanmaya başlanması ile birlikte çeşitli kurumlar tarafından örnek alındığı bilinmektedir. Bu doğal ve olumlu bir gelişmedir. Ancak, örnek almanın "taklit etmeye" dönüştüğü durumlarla ilgili olarak zaman zaman kısa açıklamalar da yine bu sayfalarda yapılmıştır. Örneğin, Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama'nın 6. sayısında (2009 Kasım-Aralık), "Anlaşılabileceği üzere ÖİS, eğitim sürecini izleyen, değerlendiren ve yönlendiren bir sistemdir. Yeni öğretim programlarının da odak noktasını oluşturan üst düzey düşünme becerilerini baz alan dinamik bir özelliğe sahiptir. Geri bildirimlerle sürekli yenilenmekte ve güncellenmektedir. Yapısı gereği 'kopyasından' veya 'taklidinden' yararlanmak olası değildir." ifadesi kullanılmıştı. Son zamanlarda kamuoyunda "yeni taklitler" in varlığına tanık olunmaktadır. Öğrenci İzleme Sistemi'ni (ÖİS) yakından izleyen duyarlı eğitimciler tarafından bu konu ile ilgili çok sayıda haber ve yorum Cito Türkiye'ye ulaştırılmıştır. Ülkemizdeki her eğitimcinin ve her eğitim kurumunun enerjisini bilimsel çalışmalara harcaması tavsiye edilir. Özellikle akademisyenlerin bilerek bilmeyerek "taklitçi" durumuna düşmeleri kendi açılarından büyük talihsizlik olur. Eğitim sürecinin dinamikliği dolayısıyla, "taklit" hiçbir zaman "asıl" önüne geçmez, geçemez. On yıl sonra, ülke olarak, daha nitelikli bir eğitime ama "taklitlerin" daha az olduğu ya da olmadığı bir eğitime kavuşacağımızdan kuşku duyulmamalıdır.

Cito Eğitim: Kuram ve Uygulama Yayın Kurulu

ÖMER AHMET KONAK
Editör

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nde okudu. Daha sonra, Rotterdam (Hollanda) Yüksek Okulu'ndan Türkçe öğretmeni olarak mezun oldu. Yüksek lisans öğrenimini Tilburg Üniversitesi (Hollanda) Dilbilim Bölümü'nde tamamlayan Konak bir yıl boyunca Harvard Üniversitesi'nde (Center for Middle Eastern Studies) araştırmacı öğrenci olarak çalıştı. Hollanda'da bulunduğu süre içinde çoğunlukla İki Dillilik üzerine çalışmalar yapan Konak, bu ülkede yayınlanan Levende Talen (Yaşayan Diller) dergisinin yayın kurulunda üye ve Türkçe Öğretmenleri Derneği'nin başkanı olarak da görev yaptı. Test Geliştirme Uzmanı olarak girdiği Cito'da uzun yıllar değişik alanlarda ve ülkelerde çalışmalar yaptı. 2006 yılından itibaren Cito Türkiye Genel Müdürü olarak görev yapmaktadır.

PROF. DR. GIRAY BERBEROĞLU
Yayın Kurulu Başkanı

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kimya Eğitimi'nden lisans, aynı okulun Eğitim Fakültesi'nden Fen Eğitimi alanında yüksek lisans derecelerini aldı. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme programında doktorasını tamamladı. Doktora sonrası Amsterdam Üniversitesi ve Educational Testing Service'te kısa süreli çalışmalar yaptı. Fulbright bursiyeri olarak Massachusetts Üniversitesi'nde doktora sonrası araştırmalar yaptı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde Dekan Yardımcılığı ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Araştırma ve Geliştirme Birimi'nde danışmanlık görevlerinde de bulunan Berberoğlu, halen Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Cito Türkiye Bilim Kurulu Başkanlığı'nı yürüten Berberoğlu'nun araştırma konuları başarının ölçülmesi ve başarıyı etkileyen faktörler, madde yanlılığının belirlenmesi, kültürler arası ölçme sonuçlarının geçerliği ve yorumlanması üzerinde yoğunlaşmaktadır.

PROF. DR. PETEK AŞKAR
Yayın Kurulu Üyesi

Prof. Dr. Petek Aşkar, eğitimini TED Ankara Koleji, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi'nde tamamlamıştır. ODTÜ'de Eğitim Bölümü, daha sonra ise Eğitim Bilimleri-Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı'nda doçent ve profesör olarak çalışmıştır. Akademik çalışmalarını, Hacettepe Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi'nden sonra, İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde sürdürmektedir. 2005-2010 yılları arasında ÖSYM Yürütme Kurulu üyesi olarak çalışmıştır. Dr. Aşkar'ın, ölçme ve değerlendirme, matematik eğitimi, bilgisayar destekli eğitim, bilgisayarların eğitimde yayılımı ve e-öğrenme konularında yurt dışı ve yurt içinde çok sayıda yayını bulunmaktadır. Öğretim görevinin yanı sıra, okullarda ve ulusal düzeyde eğitimde bilgi ve iletişim teknolojileri uygulamaları ile ilgili birçok projeye katılmıştır. Ayrıca Dr. Aşkar, Milli Eğitim Bakanlığı, ÖSYM, TÜBİTAK, IBM, vb. kurumlarda danışman ve araştırmacı olarak çalışmıştır.

DOÇ. DR. NÜKHET DEMİRTAŞLI
Yayın Kurulu Üyesi

Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü'ndeki lisans ve Psikometri bilim dalındaki yüksek lisans öğreniminin ardından, doktorasını Ankara Üniversitesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler/Ölçme ve Değerlendirme Bilim dalında tamamladı. TÜBA doktora sonrası araştırma bursu ile Minnesota Üniversitesi'nde (Amerika) ziyaretçi öğretim üyesi olarak incelemelerde bulundu. Halen Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde öğretim üyeliğini sürdüren Demirtaşlı, Ölçme ve Değerlendirme, psikometri konuları ile ilgili lisans ve lisansüstü dersler vermektedir. Ayrıca birçok eğitim bilim dergisinde hakemlik yapmaktadır. Demirtaşlı, Cito Türkiye Bilim Kurulu Üyesi, Eğitim Koordinatörü ve Sosyal Bilimler alanı Grup Başkanıdır.

DOÇ. DR. KUTLAY YAĞMUR
Yayın Kurulu Üyesi

Lisans derecesini Orta Doğu Teknik Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği, yüksek lisans derecesini ise Macquarie Üniversitesi (Avustralya) Linguistik Bölümü'nden aldı ve burada araştırmacı olarak çalıştı. İkinci yüksek lisansını Eğitim Bilimleri alanında Charles Sturt Üniversitesi'nden (Avustralya) aldı. Doktorasını Nijmegen Üniversitesi Linguistik Bölümü'nde (Hollanda) tamamladı. Toplum dilbilim ve dilbilim alanında çok sayıda bilimsel yayını bulunan Dr. Yağmur, birçok konferans, workshop ve seminer çalışmasına da katılmıştır. Halen Tilburg Üniversitesi Çokdillilik ve Kültür Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmakta ve Cito Türkiye Bilim Kurulu Üyeliği ile Türkçe alanı Grup Başkanlığı görevlerini de yürütmektedir.

DR. ÇİĞDEM İŞ GÜZEL
Yayın Kurulu Üyesi

Lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümü, Matematik Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda tamamladı, yüksek lisans ve doktora eğitimi süresince aynı bölümde araştırma görevlisi olarak görev yaptı. TÜBİTAK doktora sonrası araştırma bursu ile Columbia Üniversitesi, Teachers College, Mathematics Education Bölümü'nde (Amerika) doktora sonrası çalışmalarını yürüttü. Cito Arnhem'de psikometri alanında kısa süreli çalışmalar yapan İş Güzel'in araştırma konuları matematik başarısının ölçülmesi ve başarıyı etkileyen faktörlerin kültürler arası karşılaştırılması üzerine yoğunlaşmaktadır. Cito Türkiye Bilim Kurulu üyesi olan İş Güzel, Matematik Alanı Grup Başkanlığı yanı sıra Analizler ve Raporlar Koordinatörlüğü görevlerini yürütmekte olup Cito Türkiye Eğitim: Kuram ve Uygulama Dergisi Yayın Kurulu üyesidir.

DR. SERKAN ARIKAN
Yayın Kurulu Üyesi

Boğaziçi Üniversitesi Matematik Öğretmenliği Bölümü'nden lisans, Ohio Devlet Üniversitesi'nden (Amerika) "Eğitimde Kantitatif Araştırma, Ölçme ve Değerlendirme" alanında yüksek lisans derecesi aldı. ODTÜ Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi bölümünde doktorasını tamamladı. Özel bir lisede matematik öğretmeni olarak ve ÖSYM'de Test Araştırmacısı olarak çalıştı. Cito Arnhem'de psikometri alanında kısa süreli çalışmalar yaptı. Cito Türkiye Bilim Kurulu üyesi olan Ankan; Fen ve Teknoloji Alanı Grup Başkanlığı yanı sıra Psikometri çalışmalarını ve ÖİS uygulamaları koordinatörlüğünü yürütmektedir.

UZM. ÇİĞDEM ÖZGEN TUNCER
Yayın Kurulu Üyesi

Marmara Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden lisans, Ankara Üniversitesi Program Geliştirme Bölümü'nden yüksek lisans derecesi aldı. Sınıf öğretmenliğinin yanı sıra bilgisayar öğretmeni olarak da görev yaptı. Halen Cito Türkiye Kapsam Koordinatörlüğü ve Cito Türkiye Bilim Kurulu üyeliği görevlerini yürütmektedir.

UZM. NEDİM TOKER
Yayın Kurulu Üyesi

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü'nden lisans; ODTÜ Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı'ndan yüksek lisans derecesi aldı. Halen ODTÜ Eğitim Bilimleri Bölümü'nde Ölçme ve Değerlendirme alanında doktora tezini yazmaktadır. ODTÜ'de araştırma görevlisi olarak çalıştı; Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ölçme ve Değerlendirme, Eğitimde Bilgisayar Kullanımı derslerini verdi, ayrıca pek çok araştırma projesinde yer aldı. ODTÜ'de kullanılmakta olan "Öğretimin Öğrencilerce Değerlendirilmesi Sistemi"nin analizi ve yeniden tasarlanması projesinde aktif rol aldı. Ankara'da özel bir ilköğretim okulunda önce ölçme ve değerlendirme uzmanı, daha sonra da müdür yardımcısı olarak çalıştı. Cito Türkiye'de Eğitim Koordinatörü olarak görev yapan Toker, aynı zamanda Cito Türkiye Bilim Kurulu üyesidir.

DR. MÜFİDE ÇALIŞKAN
Yayın Kurulu Üyesi

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen Bilimleri Eğitimi, Kimya-Fizik Bölümü'ndeki lisans ve Ölçme ve Değerlendirme Bölümü'ndeki yüksek lisans eğitimlerinin ardından Orta Öğretim Fen ve Matematik Eğitimi alanında doktorasını tamamladı. Uzun yıllar çeşitli liselerde Kimya ve Fizik öğretmeni olarak çalıştı. Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nda (EARGED) Madde Yazarı, Öğrenci Başarılarını Belirleme Sınavı (ÖBBS) Proje Koordinatörü, PISA Ulusal Proje Koordinatörü, Şube Müdürü olarak görev yaptı. Aynı kurumdan Temmuz 2010'da emekli oldu. Ölçme ve değerlendirme teknikleri, madde yazım teknikleri, ulusal ve uluslararası durum tespit çalışmaları sonuçları gibi konularda çeşitli seminerler ve eğitimler verdi. Müfide Çalışkan, Cito Türkiye Bilim Kurulu üyesidir.

UZM. PINAR EKİNCİ
Yayın Kurulu Üyesi

Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden lisans; yine Hacettepe Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'ndan yüksek lisans derecesi aldı. Ankara Üniversitesi, Dilbilim Bölümü, Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Anabilim Dalı'nda özel öğrenci olarak doktora derslerini izledi. Dil ve edebiyat alanında yayın yapan kurumlarda yayın sorumlusu olarak çalıştı. Uzun yıllar özel bir ortaöğretim kurumunda öğretmenlik ve yöneticilik yaptıktan sonra Ağustos 2011 tarihinden itibaren Cito Türkiye'de Bilim Kurulu üyesi olarak görev yapmaya başladı. Edebiyat ve eğitim alanında ulusal ve uluslararası bildiri ve yayınları bulunmaktadır.